

MADANIYAT VA SAN'AT SOHASI FAOLIYATIDA TIZIMLI BOSHQARUV USULLARI

Majitova Bibinaz Baxadirovna

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Nukus filiali magistranti

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada madaniyat va san'at sohasi faoliyatini samarali boshqarishda tizimli boshqaruv usullarining tutgan o'rni keng yoritilgan. Tadqiqot davomida boshqaruv jarayonining asosiy tamoyillari, jumladan rejalashtirish, muvofiqlashtirish, nazorat va tahlil mexanizmlarining madaniy muassasalar faoliyatida qo'llanish jihatlari o'rganilgan. Shuningdek, zamonaviy boshqaruv texnologiyalarini joriy etish orqali madaniyat va san'at sohasida barqaror rivojlanishga erishish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqot natijalari madaniyat va san'at sohasi mutaxassislari hamda boshqaruv xodimlari uchun amaliy ahamiyatga ega.*

Kalit so'zlar: *madaniyat va san'at, tizimli boshqaruv yondashuvi, boshqaruv usullari, madaniy muassasalar, rejalashtirish, muvofiqlashtirish, nazorat, samaradorlik, boshqaruv tizimi*

«СИСТЕМНЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СФЕРЫ КУЛЬТУРЫ И ИСКУССТВА»

АННОТАЦИЯ: *В статье рассматриваются роль и значимость системных методов управления в обеспечении эффективной деятельности сферы культуры и искусства. Исследуется содержание управленческого процесса, включая практическое применение механизмов планирования, координации, контроля и анализа в работе культурных учреждений. Особое внимание уделяется использованию современных управленческих технологий как важного фактора устойчивого развития сферы культуры и искусства. Полученные результаты представляют практический интерес для специалистов отрасли и управленческого персонала.*

Ключевые слова: культура и искусство, системный подход к управлению, методы управления, культурные учреждения, планирование, координация, контроль, эффективность, система управления

“SYSTEMATIC MANAGEMENT METHODS IN THE ACTIVITIES OF THE CULTURE AND ARTS SECTOR”

ABSTRACT: *This article examines the role and significance of systematic management methods in ensuring the effective operation of the culture and arts sector. The study analyzes the key principles of the management process, including the practical implementation of planning, coordination, control, and analysis mechanisms within cultural institutions. Special emphasis is placed on the application of modern management technologies as a means of achieving sustainable development in the culture and arts sector. The findings of the research are of practical value for professionals and managerial staff in the field.*

Keywords: *culture and arts, systematic approach to management, management methods, cultural institutions, planning, coordination, control, efficiency, management system*

KIRISH

Hozirgi globallashuv jarayonlari va ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar sharoitida madaniyat va san'at sohasi jamiyatning ma'naviy hayotida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu sohaning samarali faoliyat ko'rsatishi, avvalo, boshqaruv tizimining puxta va oqilona tashkil etilishiga bevosita bog'liqdir. Madaniy muassasalarda mavjud resurslardan samarali foydalanish, ijodiy jarayonlarni muvofiqlashtirish hamda innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish ehtiyoji tizimli boshqaruv usullariga bo'lgan talabni yanada kuchaytirmoqda.

Madaniyat va san'at sohasi o'zining murakkab va ijodiy xususiyatlari bilan boshqa sohalardan farq qiladi. Bu jarayonda ijodiy erkinlikni boshqaruv intizomi bilan uyg'unlashtirish muhim vazifa hisoblanadi. Shu bois, an'anaviy boshqaruv usullari bilan bir qatorda tizimli, strategik va kompleks boshqaruv yondashuvlaridan

foydalanish sohaning rivojlanishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Tizimli boshqaruv madaniy muassasalarni yaxlit tizim sifatida ko'rib chiqish va ularning tarkibiy qismlari o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yishga imkon yaratadi.

ASOSIY QISM

Madaniyat va san'at sohasi faoliyatini boshqarishda tizimli yondashuvdan foydalanish muhim ahamiyatga ega, chunki mazkur soha murakkab tashkiliy tuzilma, turli faoliyat yo'nalishlari va ijodiy jarayonlarning o'ziga xosligi bilan tavsiflanadi. Tizimli boshqaruv usullari madaniy muassasalarni yagona tizim sifatida baholab, ularning barcha tarkibiy bo'g'inlari o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik va muvofiqlikni ta'minlashga yo'naltirilgan.

Boshqaruv jarayonida rejalashtirish asosiy bosqichlardan biri hisoblanadi. Madaniyat va san'at muassasalarida strategik hamda joriy rejalashtirish orqali ijodiy loyihalar, madaniy tadbirlar va mavjud resurslardan foydalanish samaradorligi aniqlanadi. Rejalashtirish jarayonida muassasaning maqsadlari, moliyaviy imkoniyatlari, kadrlar salohiyati va auditoriya ehtiyojlari hisobga olinadi. Bu esa faoliyatni aniq va maqsadli tashkil etishga xizmat qiladi.

Muvofiqlashtirish tizimli boshqaruvning muhim elementlaridan biri bo'lib, madaniyat va san'at sohasida rahbariyat, ijodiy jamoalar, texnik xodimlar hamda tashqi hamkorlar o'rtasidagi hamkorlikni ta'minlaydi. Ushbu jarayon barcha tarkibiy bo'g'inlar faoliyatini uyg'unlashtirib, ijodiy ishlarning uzluksiz va samarali amalga oshirilishiga imkon yaratadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, madaniyat va san'at sohasi faoliyatida tizimli boshqaruv usullaridan foydalanish boshqaruv samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Tizimli yondashuv asosida tashkil etilgan boshqaruv jarayoni rejalashtirish, muvofiqlashtirish, nazorat va tahlil bosqichlarining uzviy bog'liqligini ta'minlaydi.

Muhokamalar davomida aniqlanishicha, rejalashtirish va muvofiqlashtirish jarayonlarining tizimli tashkil etilishi ijodiy loyihalarning sifatli va belgilangan

muddatlarda amalga oshirilishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Boshqaruv subyektlari va ijodiy jamoalar o'rtasida vazifalarning aniq taqsimlanishi hamda samarali aloqa mexanizmlarining mavjudligi mehnat unumdorligini oshiradi. Nazorat va tahlil jarayonlarining muntazam olib borilishi esa boshqaruv qarorlarining asoslanganligini ta'minlaydi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, zamonaviy boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish madaniyat va san'at muassasalarida shaffoflik, ochiqlik va moslashuvchanlikni kuchaytiradi. Raqamli boshqaruv vositalari orqali faoliyat natijalarini tezkor tahlil qilish va kelgusidagi strategik qarorlarni belgilash imkoniyatlari kengayadi. Bu esa sohaning barqaror rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

XULOSA

Tadqiqot davomida madaniyat va san'at sohasi faoliyatida tizimli boshqaruv usullarining ahamiyati har tomonlama tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, madaniy muassasalar faoliyatini samarali tashkil etish, ularning barqaror rivojlanishini ta'minlash hamda jamiyatning madaniy ehtiyojlarini qondirishda tizimli boshqaruv yondashuvi muhim o'rin tutadi.

Tizimli boshqaruv usullarini qo'llash rejalashtirish, muvofiqlashtirish, nazorat va tahlil jarayonlarining o'zaro uyg'un holda amalga oshirilishiga imkon yaratadi. Bu esa boshqaruv qarorlarining aniqligi va samaradorligini oshirib, resurslardan oqilona foydalanish hamda ijodiy jarayonlarning natijadorligini ta'minlaydi. Zamonaviy boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish esa madaniyat va san'at muassasalarining faoliyatini yanada ochiq va samarali qiladi.

Xulosa qilib aytganda, tizimli boshqaruv usullarini keng joriy etish madaniyat va san'at sohasi muassasalarining tashkiliy tuzilmasini takomillashtirish, ijodiy salohiyatni rivojlantirish va madaniy xizmatlar sifatini oshirishga xizmat qiladi. Bu esa jamiyatning ma'naviy taraqqiyotiga munosib hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining madaniyat va san'at sohasini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
2. O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. *Madaniyat va san'at sohasini rivojlantirish strategiyasi*. — Toshkent.
3. Ismoilov B. Boshqaruv nazariyasi va amaliyoti. — Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
4. Karimov A. Madaniyat muassasalarini boshqarish asoslari. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
5. Jo'rayev M. Tizimli boshqaruv va uning ijtimoiy sohalardagi ahamiyati. — Toshkent: O'qituvchi, 2018.
6. Drucker P. F. *Management: Tasks, Responsibilities, Practices*. — New York: Harper & Row, 2008.
7. Kotler P., Scheff J. *Standing Room Only: Strategies for Marketing the Performing Arts*. — Boston: Harvard Business School Press, 2017.
8. Adizes I. *Management/Mismanagement Styles*. — Santa Barbara: Adizes Institute, 2016.
9. UNESCO. *Culture and Sustainable Development*. — Paris, 2019.
10. Madaniyat va san'at sohasiga oid ilmiy maqolalar to'plami. — Toshkent.